

Կ Ա Ր Գ

ՉԱՐՏՈՆԱԳՐՎԱԾ, ԺԱՄԱՆԱԿԱՎՈՐԱՊԵՍ ԳՈՐԾՈՂ ԱՂԲԱՎԱՅՐԵՐԻ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ

1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

1. Սույն կարգով կարգավորվում են համայնքներում գոյացող կոշտ կենցաղային թափոնների տեղադրման (թաղման) համար ժամանակավորապես օգտագործվող վայրերում՝ չարտոնագրված աղբավայրերում (այսուհետ՝ աղբավայր) և դրանց ազդեցությանը ենթարկվող հարակից տարածքի՝ սանիտարական պահպանման գոտու սահմաններում շրջակա միջավայրի վիճակի մոնիթորինգի (այսուհետ՝ աղբավայրի մոնիթորինգ) իրականացման և շրջակա միջավայրի ոլորտի պետական կառավարման լիազոր մարմին (այսուհետ՝ լիազոր մարմին) մոնիթորինգի արդյունքների ներկայացման հետ կապված հարաբերությունները:

2. Սույն կարգում օգտագործվող հասկացությունները կիրառվում են այն իմաստներով, որոնք սահմանված են «Թափոնների մասին» օրենքով:

3. Սույն կարգի դրույթները տարածվում են գոյություն ունեցող և օգտագործվող աղբավայրերի վրա, որոնք, համայնքի աղբահանության ապահովման խիստ անհրաժեշտությունից ելնելով, ժամանակավորապես շահագործվում են մինչև «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքով սահմանված փորձաքննության դրական եզրակացություն և «Լիցենզավորման մասին» օրենքով սահմանված լիցենզիա ստանալը կամ նոր արտոնագրված աղբավայրի կառուցումը և գործող տվյալ աղբավայրի փակումը:

4. Աղբավայրերի մոնիթորինգը սույն կարգով նախատեսված և պարբերաբար իրականացվող գործողությունների համախումբ է, ինչը ներառում է աղբավայրը շահագործողների և տնօրինողների (աղբավայրի տարածքի սեփականա-

տիրոջ, այդ թվում՝ տեղական ինքնակառավարման մարմնի) կողմից աղբավայրերում ու դրանց հարակից տարածքներում ակնադիտարկումների, իսկ հնարավորության դեպքում գործիքային չափումների, նմուշառումների, լաբորատոր փորձարկումների միջոցով աղբավայրի և դրան հարակից տարածքի վերաբերյալ տվյալների պարբերական հավաքագրումը և դրանց արդյունքում ստացված տվյալների մշակումը: Աղբավայրում թափոնների ինքնայրման օջախներ և հետքեր արձանագրվելու դեպքում աղբավայրերի մոնիթորինգը ներառում է նաև այրման արդյունքում մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի արտանետումների քանակական և որակական ցուցանիշների որոշումը (օգտվելով նաև միջազգային պրակտիկայում օգտագործվող հաշվարկային եղանակից):

5. Աղբավայրերի տարածքում մոնիթորինգի իրականացման նպատակն է մարդկանց առողջության և շրջակա միջավայրի վրա աղբավայրի վնասական ներգործության և դրա հետևանքների բացահայտումը, կանխարգելումը կամ նվազեցումը:

6. Աղբավայրի մոնիթորինգի ենթակա տարածքի սահմանները ճշգրտվում են՝ հիմնվելով աղբավայրի տարածքում շրջակա միջավայրի վիճակի և աղտոտման նկատմամբ իրականացվող ինքնահսկման և մոնիթորինգի, ինչպես նաև աղբավայրի շահագործման և պահպանության ընթացքում սանիտարական, հակահամաճարակային, բնապահպանական, հակահրդեհային, քաղաքաշինական պահանջների կատարման նկատմամբ վերահսկողության արդյունքում արձանագրված տվյալների վրա:

7. Աղբավայրերի շահագործման ընթացքում, ինչպես նաև դրանց ժամանակավոր դադարեցման կամ փակման դեպքում շրջակա միջավայրի համար վնասակար ազդեցության ռիսկերը կապված են հիմնականում հետևյալ գործոնների հետ՝

1) վնասակար նյութերի, այդ թվում՝ ծծմբաջրածնի, ֆուրանի, դիօքսիների, ջերմոցային գազերի (օրինակ՝ մեթան, ածխածնի օքսիդ, ածխածնի երկօքսիդ) արտանետումը մթնոլորտային օդ և դրանց արագ տարածումը շրջակա միջավայրում.

2) թափոններից արտագատվող հեղուկի կամ դրանց հետ շփման արդյունքում աղտոտված ջրերի ներթափանցումը հողի մեջ.

3) աղբավայրի տարածքում մթնոլորտային տեղումներից գոյացող, ինչպես նաև տեղադրված թափոններից արտագատվող հեղուկի ներհոսքն ստորերկրյա և մակերևութային ջրեր.

4) աղբավայր տեղափոխված թափոնների, դրանցից անջատվող արտանետումների և արտագատումների վնասակար ներգործությունն աղբավայրի շահագործման աշխատանքներում ներգրավված և հարակից տարածքներում գտնվող մարդկանց առողջության և կենսագործունեության վրա.

5) աղբավայր տեղափոխված թափոնների, դրանցից անջատվող արտանետումների և արտագատումների վնասակար ներգործությունն աղբավայրի հարակից տարածքում գտնվող բուսական ու կենդանական աշխարհի վրա:

2. ԱՂԲԱՎԱՅՐԵՐԻ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ

8. Աղբավայրի մոնիթորինգի իրականացումը ներառում է հետևյալ միջոցառումները՝

1) աղբավայրի շահագործման ընթացքում՝

ա. աղբավայրում տեղադրվող թափոնների քանակական և որակական բնութագրիչների ուսումնասիրում և արձանագրում,

բ. քանու հետևանքով կամ այլ պատճառով թափոնների տարածման, աղտոտող նյութերի արտանետման կամ արտագատման դեպքերի արձանագրում՝ համապատասխան միջոցներ ձեռնարկելու նպատակով,

գ. թափոնների ինքնայրման դեպքերի կանխարգելման և արձանագրման նպատակով մոնիթորինգի իրականացում.

2) աղբավայրի շահագործման ավարտից հետո՝ առնվազն հինգ տարվա ընթացքում աղբավայրի մոնիթորինգի իրականացում՝ պարզելու համար, որ աղբավայրի փակումը և տարածքի վերականգնմանն ուղղված աշխատանքներն իրականացվել են տվյալ աղբավայրի փակման ծրագրին համապատասխան, և

այն այլևս վտանգ չի ներկայացնում շրջակա միջավայրի և հարակից տարածքների բնակչության առողջության համար:

9. Աղբավայրը շահագործողներն իրենց կողմից շահագործվող աղբավայրի տարածքում իրականացված մոնիթորինգի արդյունքները ներառում են «Թափոնների մասին» օրենքի 12-րդ հոդվածի 3-րդ և 16-րդ հոդվածի 2-րդ մասերով սահմանված շրջակա միջավայրի ոլորտում պետական կառավարման լիազորված մարմին ներկայացվող Թափոնների գոյացման նորմատիվների և դրանց տեղադրման սահմանաքանակների նախագծի և Թափոնների հեռացման վայրերի ռեեստրային գրանցման թերթիկի համապատասխան բաժիններում:

10. Թափոնների գոյացման նորմատիվների և դրանց տեղադրման սահմանաքանակների նախագիծը շրջակա միջավայրի ոլորտում պետական կառավարման լիազորված մարմին ներկայացվում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2005 թվականի դեկտեմբերի 9-ի N 2291-Ն, իսկ թափոնների հեռացման վայրերի ռեեստրային գրանցման թերթիկը՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2006 թվականի հուլիսի 13-ի N 1180-Ն որոշումներով սահմանված կարգերով:

11. Աղբավայրի շահագործման ժամկետի ավարտից կամ սահմանված կարգով աղբավայրի փակումից հետո առնվազն հինգ տարվա ընթացքում մոնիթորինգի իրականացման, շրջակա միջավայրի վրա աղբավայրի վնասակար ազդեցության կանխարգելման և ստեղծված իրավիճակում համապատասխան միջոցների ձեռնարկման համար պատասխանատու հանդիսանում է աղբավայրը տնօրինողը:

12. Մոնիթորինգի վերաբերյալ տվյալներն ու տեղեկությունները ներառում են հետևյալը՝

1) տվյալներ՝ աղբավայրը շահագործող իրավաբանական անձի կամ անհատ ձեռնարկատիրոջ, աղբավայրի գտնվելու վայրի, հողամասի տնօրինման իրավունքի, աղբավայրի մակերեսի, աղբավայրի սանիտարական պահպանման գոտու չափերի և աղբավայրի շահագործման նախատեսվող ժամանակահատվածի վերաբերյալ.

2) աղբավայրի մոնիթորինգի անցկացման համար առաջարկվող նվազագույն պարբերականությունը և ցուցանիշները, որոնք ներկայացվում են սույն կարգի N 1 աղյուսակում.

3) աղբավայրի վերաբերյալ տվյալները և դիտարկումների պարբերականությունը, որոնք ներկայացվում են սույն կարգի N 2 աղյուսակում՝

Աղյուսակ N 1

Աղբավայրի մոնիթորինգի անցկացման նվազագույն պարբերականությունը և մոնիթորինգի ենթակա ցուցանիշները

Աղբավայրում մոնիթորինգի ենթակա ցուցանիշները	Դիտարկումների պարբերականությունն աղբավայրի շահագործման փուլում	Դիտարկումների պարբերականությունն աղբավայրի շահագործումը դադարեցնելու և տարածքի վերականգնման փուլում
1. Թափոններից հեղուկի արտազատումը	յուրաքանչյուր կիսամյակ	յուրաքանչյուր կիսամյակ
2. Աղբավայրի տարածքից դուրս հողերի աղտոտումը թափոններից արտազատված հեղուկով	յուրաքանչյուր կիսամյակ	յուրաքանչյուր կիսամյակ
3. Աղբավայրի տարածքից դուրս հողերի աղտոտումը կոշտ թափոններով	յուրաքանչյուր կիսամյակ	յուրաքանչյուր կիսամյակ
4. Մակերևութային ջրերի աղտոտումը թափոններից արտազատված հեղուկով	յուրաքանչյուր կիսամյակ	յուրաքանչյուր կիսամյակ
5. Մակերևութային ջրերի աղտոտումը թափոններով	յուրաքանչյուր կիսամյակ	յուրաքանչյուր կիսամյակ
6. Մթնոլորտային օդ աղբավայրից հնարավոր գազային արտանետումներ	յուրաքանչյուր կիսամյակ	յուրաքանչյուր կիսամյակ

Աղյուսակ N 2

Աղբավայրի վերաբերյալ տվյալները և դիտարկումների պարբերականությունը

Աղբավայրի մոնիթորինգի արդյունքում արձանագրված տվյալները	Դիտարկումների պարբերականությունն աղբավայրի շահագործման փուլում	Դիտարկումների պարբերականությունն աղբավայրի տարածքի վերականգնման փուլում
1. Աղբավայրերի կառուցվածքը և կազմը՝ տեղադրված թափոնների զբաղեցրած մակերեսը, թափոնների քանակն ու բաղադրությունը, թափոնների տեղադրման մեթոդները, աղբավայրի՝ դեռ չզբաղեցված տարողունակության հաշվարկը	տարեկան	
2. Աղբավայրի լցվածության մակարդակի փոփոխությունները, աղբավայրում թափոնների ինքնայրման արձանագրված դեպքերը, այրված տարածքի մոտավոր մակերեսը, այրված թափոնների և դրա արդյունքում արտանետված վնասակար նյութերի՝ ազոտի օքսիդների, դիօքսիդների և ֆուրանների մոտավոր քանակը	տարեկան	տարեկան

13. Սույն կարգի 9-րդ կետով սահմանված փաստաթղթերով ներկայացման ենթակա են սույն կարգի NN 1 և 2 աղյուսակներով նախատեսված տվյալները:

14. Աղբավայրի տարածքում շրջակա միջավայրի վիճակի և աղտոտման նկատմամբ մոնիթորինգն իրականացվում է աղբավայրը շահագործողների, իսկ աղբավայրի շահագործումը դադարեցնելուց հետո աղբավայրը տնօրինողի, այդ թվում՝ տեղական ինքնակառավարման մարմնի միջոցներով:

15. Աղբավայրը շահագործողները և տնօրինողները շրջակա միջավայրի վրա ցանկացած բացասական ազդեցության մասին, որը բացահայտվել է իրականացվող ինքնահսկման և մոնիթորինգի արդյունքում, անմիջապես գրավոր տեղեկացնում են տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման

մարմիններին, Հայաստանի Հանրապետության ներքին գործերի նախարարության փրկարար ծառայությանը, Հայաստանի Հանրապետության տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարությանը, Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարությանը և Հայաստանի Հանրապետության շրջակա միջավայրի նախարարությանը, Առողջապահական և աշխատանքի, Բնապահպանության և ընդերքի, Քաղաքաշինության, տեխնիկական և հրդեհային անվտանգության տեսչական մարմիններին:

16. Աղբավայրը շահագործողներն իրենց միջոցներով ապահովում են բացասական հետևանքների կանխմանն ու վերացմանն ուղղված անհրաժեշտ միջոցառումների իրականացումը, այդ թվում՝ հետևելով սույն կարգի 15-րդ կետում նշված պետական կառավարման, տարածքային կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից տրված հրահանգներին:

17. Աղբավայրի շահագործումը դադարեցնելուց հետո, եթե աղբավայրի մոնիթորինգի արդյունքներով պարզվում է, որ աղբավայրից վնասակար նյութերի արտանետումը և արտահոսքը շարունակվում է, ապա մոնիթորինգի իրականացման ժամկետը երկարաձգվում է մինչև վնասակար նյութերի արտանետման և արտահոսքի բացակայումը:

18. Աղբավայրի շահագործման նախատեսված ժամկետի ավարտից և սահմանված կարգով աղբավայրի փակումից հետո կամ այլ պատճառով աղբավայրի շահագործումը դադարեցնելու դեպքում աղբավայրը տնօրինողներն աղբավայրում հրդեհի, մարդու առողջությանն ու շրջակա միջավայրին վտանգ սպառնացող այլ իրավիճակների մասին անմիջապես տեղեկացնում են սույն կարգի 15-րդ կետում նշված պետական կառավարման, տարածքային կառավարման, տեղական ինքնակառավարման և տեսչական մարմիններին:

19. Աղբավայրի տնօրինողը Հայաստանի Հանրապետության ներքին գործերի նախարարության փրկարար ծառայության հետ համատեղ ապահովում են վթարային իրավիճակի բացասական հետևանքների կանխմանն ու վերացմանն ուղղված անհրաժեշտ միջոցառումների իրականացումը, այդ թվում՝ հետևելով սույն կարգի 15-րդ կետում նշված պետական կառավարման, տարածքային

կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից տվյալ իրավիճակին համապատասխան տրված հրահանգներին:

20. Աղբավայրի շահագործման դադարեցումից հետո աղբավայրը տնօրինողների կողմից իրականացված մոնիթորինգի արդյունքները ներառվում են Թափոնների հեռացման վայրերի ռեեստրային գրանցման թերթիկի համապատասխան բաժնում և սահմանված կարգով ներկայացվում Հայաստանի Հանրապետության շրջակա միջավայրի նախարարություն:

21. Աղբավայրը շահագործողների և տնօրինողների (աղբավայրի տարածքի սեփականատիրոջ) կողմից սույն կարգով սահմանված պահանջները չկատարվելը նախատեսում է օրենքով սահմանված պատասխանատվություն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉԱՊԵՏԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ
ՂԵԿԱՎԱՐ

Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ